חינוך לחיים

פרשת וישלח

אחד המאפיינים הבולטים של דור עקבתא דמשיחא, הוא התעצמות המלחמה בין היצר הטוב לרע ובין התרבות המעודנת והזכה של צאצאי יעקב לבין התרבות המופקרת והגסה של צאצאי עשיו. המלחמה בינהם אינו קרב היסטורי שהתרחש בעבר הרחוק אלא מאבק איתנים הניטש עד ימינו אנו.
כדי לרדת לשורש העימות המתמשך הזה, נתבונן נא בדברי יעקב לשליחיו בעת ששלח לעשיו מנחת ענק. בטרם שלח יעקב את השליח הראשון הוא מסר לו הוראות מפורשות כיצד לדבר עם עשיו ובאיזה אופן לענות על שאלותיו 'כי יפגשך עשיו אחי ושאלך לאמור למי אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך. ואמרת לעבדך ליעקב מנחה היא שלוחה לאדוני לעשיו והינה גם הוא אחרינו' וכך מסר לכל השליחים.

רבותינו אמרו שמעשי האבות סימן לבנים ומכאן שכל מאורע שעבר על האבות מרמז על מאורע שעתיד לקרות במשך הדורות לעם ישראל. מבין האבות יעקב הוא האב הכי מקושר למתרחש בדורנו אנו. דור רב נסיונות בו אנו ניצבים ברגעי הגלות האחרונים לפני בוא המשיח. גם כי הוא אחרון האבות ומטבע הדברים האב היותר מאוחר קשור לדורות היותר מאוחרים, וגם שמו 'יעקב' – מרמז עקבתא דמשיחא, וכן הוא היחיד שדיבר איתם על אחרית הימים. ובמיוחד שיעקב תיקן את תפילת ערבית הנאמרת בלילה ורומזת שזה זמן חשכה, הסתר פנים ונסיונות . זמן המרמז על הגלות ושלל הדילמות והנסיונות הכרוכים בה.
השפת אמת מבאר את הפס' ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש' ומדגיש כי מעלתו של יעקב ניכרה בכך שהיה יכול להתפלל אפילו בלילה, שהוא זמן חושך ועירבוביא,

עקביא בן מהללאל אומר, הסתכל בשלושה דברים ואי אתה בא לידי עבירה, דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון' וכו' מבאר השפת אמת שגם היצר הרע יודע את המשנה הזו ושואל האדם את השאלות הללו אלא שאם התנא מתכוון לעוררו למטרת החיים ולעוררו לנצל את כשרונתיו לטוב, היצר הרע בא להפיל ליו רפיון,דאגה ועצבות. היצר הרע שואל אדם שאלות מקבליות לשאלות של עשיו הרשע לשליחי יעקב!! למי אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך. בשאלות אלו מתכוון היצר לדכא את רוחו ולהמעיט בערכו. מי אתה ומה אתה? אדם קטן וחסר משמעות. אתה עשוי מאדמה ותחזור לאדמה. איזה משקל יש לפעולות שלך? מי מתייחס למצוות שלך? מה התפילה שלך שווה?
כשהיצר הרע כך מגיע לרפות את רוחנו עלינו להכיר בערך עצמנו ולומר לו בגאווה את התשובה שמסר יעקב לשליחיו 'כי יפגשך עשיו אחי ושאלך לאמור למי אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך ואמרת לעבדך ליעקב' עלינו לענות לו בזקיפות קומה 'יעקב אבינו היה הסבא שלנו, הוא המוצא שלנו. כבניו של יעקב יש משמעות רבה לכל מעשה שלנו.
זהו המסר שעלינו להנחיל לילדנו, כך נעצים את כוחם כבני האבות הקדושים. כשנספר להם שהם אינן דמיות שקופות וחסרות משמעות. כך ניטע בהם את התחושה שהם בנים לעם סגולה. ועליהם ועל מעשיהם הטובים עומד העולם. כך הם יקבלו את כוחות הנפש להתמודד עם הנסיונות העתידים לעמוד בדרכם בדור שבו תרבות החומר הפכה לאידיאל הראשון במעלה.

ממשיך השפת אמת בדבריו 'מנחה הוא המעט שבא במסירות חשוב לפניו יתברך כמו שאמרו 'מי דרכו להתנדב מנחה, עני, מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו. 'לאדוני לעשיו' ע"י עבודה רבה נגד היצר הרע חשוב לפניו יתברך כל מה שבנ"י עושין אף מעט כמו הרבה' וכו ונסביר בזמן בית המקדש כאשר אדם מביא קורבן הוא בוחר אותו לפי מצבו אם הוא עשיר מביא שור, אמיד מביא כבש, אדם רגיל מביא תורים או בני יונה ואילו עני היה מביא מנחת סולת פשוטה. אך כולם אישה ריח ניחוח לה' ללמדנו שמנחת העני הדלה חשובה לפני הקב"ה כמו השור הבריא של העשיר. כי העיקר הוא המאמץ והכוונה העומדים מאחריו. מנחת העני מהווה משל למצוות של בני דורנו . אמנם אין ספק שהמצוות שלנו אינן מתקרבות במעלתן למצוות שקיימו בני הדורות הקודמים, אבל הקב"ה אינו בוחן רק את המצווה עצמה אלא את מכלול הקשיים והמאמצים הנלווים אליה. לכן יתכן שהמצוות שלנו למרות שהם מלאים פגמים וכתמים, מסבות להקב"ה יותר נחת רוח מהמצוות של הדורות הקודמים.
כשילד או נער וכמובן מבוגר מקיים מצווה בדורנו, הוא מתגבר על הרוחות הזרות המנשבות ברחוב. הוא מתעלם מהאופנות המתחלפות ומרעשי הרקע ונצמד בכל כוחות נפשו למטרה העליונה. הוא חי בעולם שמהלל את הגשם והחומר, ולמרות זאת מצליח להתרומם טפח מעל פני הקרקע. הוא לא מניח לפיתויים ולקשיים לרפות את ידיו וממשיך בדרכו הטובה על אף הכול ולמרות הכל. בכך הוא גורם נחת רוח עצומה לבורא יתברך השש ושמח בכל מצווה כמוצא שלל רב.
בדור זה בו הנסיונות אורבים לילד ולנער בכל קרן רחוב, עלינו להעצים את רוחם וללמד אותם איזה ערך עצום יש לכל מעשה שהם עושים. איזו שמחה ונחת רוח הם מסבים לבורא יתברך
'אשריך נער ישראל, את התורה ללמוד זכית' אשריך!!!

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com